

דרכי החיזוק

ארבעה צריכים חיזוק (ברכות לב:) - שיתחזק אדם בהם תמיד בכל כחו (רש"י)

93

שיחה ממרן הגאון רבי גרשון אדלשטיין שליט"א • פרשת ויקהל פקודי תשע"ג

אצלו גם כן לדבר חשוב, וכבר הוא עושה את המעשים הטובים בשביל הכבוד ולא לשם שמים, שהכבוד הוא תענוג נפשי גדול מאד, ומושך אותו יותר מאהבת החסד.

וכשהכבוד נעשה עיקר, ועושים את החסד בשביל הכבוד ולא לשם שמים, אין מקבלים עולם הבא עבור זה, מפני שזהו שלא לשמה, וכתוב ברמב"ם בפירושו המשניות בסוף מכות כי כדי לזכות לעולם הבא צריכים לקיים את המצוות לשמן. וגם ידוע בשם החפץ חיים כי עצם הכבוד בעולם הזה, זהו תענוג שמפסידים מחמתו הרבה עולם הבא, כי הנאות העולם הזה באות על חשבון העולם הבא, וכן כתב בספר חסידים (אות פ"ד) "אל ישמח אדם אם מכבדים אותו הבריות כי לפי הכבוד וההנאה שיש לו מנכים לו מזכויותיו בעולם הבא".

ושנינו בפרקי אבות (ד, א) "איזהו גיבור הכובש את יצרו", כבישת היצר היא לא רק גבורה אלא גם חכמה, כי היצר הרע מכניס בלב רוח שטות וכמאמרם (סוטה ג, א) אין אדם עובר עבירה אלא אם כן נכנסה בו רוח שטות, והיינו שמפתה את האדם לכל מיני שטויות, לדברים מתוקים שהגוף נהנה מהם, והנאות נפשיות כמו חמדת הכבוד והממון, וכנגד זה צריכים גבורה נפשית, וגם חכמה להבין שכדאי להתגבר על היצר.

בספר מסילת ישירים נותן עצות על כל קושי, איך לקנות את מידת הזהירות וכיצד לקנות את מידת הזריזות, ומביא הרבה דרכים, מעשים, מחשבות וחשבונות, כיצד לקנות כל מידה ומידה ומה הם המפסידים אותה, וכתב שם בהקדמה כי התועלת מן הדברים היא רק על ידי החזרה וההתמדה בהם, היינו לחזור עליהם בקביעות, כדי לזכור תמיד מה הם המעשים שמחזקים ומה הם המעשים שלהיפך.

מלחמת היצר הטוב עם היצר הרע היא מלחמה תמידית, וכמו שכתב באגרת הגר"א "ועד יום מותו צריך האדם להתייסר ולא בתעניתים וסיגופים רק ברסן פיו ובתאוותיו", רסן פיו היינו לשמור על כוח הדיבור ולא לדבר מה שאסור לדבר, ותאוותו היינו כל מיני תאוות שהיצר הרע מפתה את האדם, ובכללם חמדת הכבוד והממון.

וצריכים מי שילמד את הדרכים בזה כיצד להצליח במלחמת היצר, המסילת ישירים הוא המלמד הטוב ביותר לזה, וגם אדם שצריך מורה דרך ומלמד ממש, יכול למצוא מורה דרך בעבודת השם שמתאים בשבילו, וכמו שכתב בחובות הלבבות (שער התשובה פ"ו) כי בכל דור ובכל מקום אפשר למצוא מורה דרך בעבודת השם.

מה הם המחשבות התמידיות שצריכים לחשוב כדי לזכות לקיים את מה שחייבים? להתבונן ולחשוב בכל רגע מה אני חייב לעשות עכשיו, ואמנם ודאי צריכים לדעת מה דרכי ההצלחה, אבל צריכים גם לזכור תמיד לקיים את דרכי ההצלחה, ולזה צריך לחשוב בכל רגע מה חובתו בעולמו כעת, באותו הרגע, וכפי ששמעתי על מרן המשגיח בעל אור יחזקאל זצ"ל שהיה חושב תמיד מה אני חייב לעשות עכשיו, האם אני עושה מה שאני חייב או שאני חייב יותר, ולא היה מסיח דעת מזה.

עסק התורה

והנה הדבר החשוב והטוב ביותר הוא תורה, שהתורה היא תבלין ליצר הרע, וכמו שאמרנו חז"ל (קידושין ל, ב) בראתי יצר הרע בראתי לו תורה תבלין, והיא התרופה היחידה כנגד היצר, כמו שכתב המסילת ישירים

אדם השלם

המסילת ישירים בתחילת הספר כתב, מי הוא האדם השלם המקודש בקדושתו יתברך, זהו האדם שעוסק בתורה ומקיים תרי"ג מצוות בשלמות, שעל ידי זה זוכה ומתקדש בקדושת השי"ת, וגם זוכה לחיים נצחיים עם תענוגים אמיתיים שאין לנו מושג בהם, גם הנביאים לא היה להם מושג מה הם תענוגי העולם הבא, וכמו שאמרנו חז"ל (ברכות לד, ב) כל הנביאים כולם לא נתנבאו אלא לימות המשיח אבל לעולם הבא עין לא ראתה אלוקים זולתך.

והתענוגים האלה אינם כמו תענוגי הגוף שאחרי שמתרגלים להם זה נמאס, וכגון דבש שאי אפשר לאכול הרבה, כמו שכתוב (כה, כז) "אכול דבש הרבות לא טוב", וכן תענוגים נפשיים כגון חמדת הכבוד והממון שהן הנאות נפשיות, האדם אינו שבע מזה, ואם יש לו מנה רוצה מאתיים, וכמו שמצינו אצל המן שסיפר לאשתו את כבוד עושרו ורוב בניו, ואף על פי כן לא היה שבע ואמר "וכל זה איננו שווה ליי" בזמן שמרדכי היהודי אינו משתחוה אליו.

אבל תענוגי העולם הבא הם תענוגים שמשיעיים ואינם נמאסים לעולם, וכמו שביאר ההפלאה בהקדמה מה שאומרים בתפילת שבת "עם מקדשי שביעי כולם ישבעו ויתענוגו מטובך", שזכר כאן שביעה ואחר כך תענוג, ולכאורה הרי לאחר ששבעים זוהי אכילה גסה, ומה שייך תענוג אחרי השביעה, וביאר ההפלאה כי "מטובך" היינו תורה וכמו ששנינו בפרקי אבות (ו, ג) אין טוב אלא תורה, והתענוג של תורה זהו תענוג שנמשך גם אחרי השביעה ואינו נמאס לעולם, וכך גם תענוגי העולם הבא הם תענוגים שנמשכים כל הזמן, ולזה זוכים על ידי התורה והמצוות.

והנה התורה והמצוות יש בהם שלושה חלקים. מעשים, דיבורים ומחשבות. מעשים טובים היינו כל מעשי המצוות, ודיבורים טובים היינו דיבורים של תורה, וכן חסד בדיבור, לומר מילה טובה ולתת הרגשה טובה למי שזקוק לזה, ומחשבות טובות היינו מחשבות של תורה, מחשבות של יראה, ומחשבות על תקנת חברו, ומי שהוא בעל שכל, ויודע את המציאות האמיתית, מתנהג ככה.

ואף על פי כן היצר הרע חזק מאד, ומפתה את האדם, ועושה שיהיה קשה ללמוד, קשה לחשוב מחשבות של קדושה וקשה לעשות מעשים טובים, וכדי להתגבר על היצר צריכים סיעתא דשמיא, כמו שאמרנו חז"ל (קידושין ל, ב) "יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום ומבקש המיתו שנאמר צופה רשע לצדיק ומבקש להמיתו ואלמלא הקב"ה עוזרו אין יכול לו שנאמר אלוקים לא יעזבנו בידו".

והעצה היא להרגיל את עצמו בתורה ובמעשים טובים, ולמשל בחסד, כל מעשה טוב שאדם עושה מתוך אהבת חסד, הרי הוא מחזק בזה את טבע אהבת החסד, ומרגיל את עצמו לעשות מעשי חסד, וכמו שביאר הרמב"ם בפירושו המשניות באבות (ג, טו) "הכל לפי רוב המעשה", שכל שאדם עושה יותר מעשים של חסד, הרי הוא מחזק יותר את טבע אהבת החסד, וממילא זה יותר קל לו ומושך אותו.

אבל יש בעיה שלפעמים מתוך לשמה בא לידי שלא לשמה, שבתחילה אדם עושה מעשים טובים וחסד לשם שמים, ומקבל כבוד עבור המעשים הטובים, ובמשך הזמן הוא נהנה מהכבוד, והכבוד נעשה

בין הזמנים

ועכשיו בעמדנו לפני בין הזמנים, הנה על ימי הרגל אמרו חז"ל (קידושין פא, א) "סקבא דשתא ריגלא", והיינו שהוא זמן שעלולים להיכשל בו, וכך גם ניתן לומר על בין הזמנים "סקבא דשתא בין הזמנים". יש מנהג טוב של ישיבות בין הזמנים שיושבים ולומדים כמה שעות בכל יום, אבל זהו רק חלק מהיום ולא כל היום, **ויש כאלה שמורים היתר וחושבים כי מספיק שלמדו את השעות הקבועות של ישיבת בין הזמנים, וכאילו אחר כך פטורים מתלמוד תורה.**

אם יש צורך לעזור בבית בצרכי הפסח, זוהי מצוה לעשות חסד עם המשפחה, אבל סתם בטלה שלא לצורך זהו נגד ההלכה, **ואם יוצאים לטיולים בבין הזמנים זהו דבר חמור מאד, וכבר היו הרבה אסונות בבין הזמנים רחמנא לצלן**, גם גדולי עולם היו נוסעים להבראה, אבל כשהיו בהבראה לא הסיחו דעת מתורה, ורק למדו בצורה יותר קלה עם פחות מאמץ, והגאון רבי שלמה איגר כתב בתשובה (שו"ת רע"א ח"א סימן רכ"א) כי בזמן מנוחה שהיה קשה לו ללמוד בעיון, למד את כל הרי"ף והנימוקי יוסף ביבמות, ונתחדשו לו שם כמה עניינים חשובים.

ובימי בין הזמנים ניתן לראות מה היא מדרגתו של האדם בתורה, כי באמצע הזמן יש מסגרת שמחייבת, ולומדים מפני שכולם לומדים, וכמעט שאין שייך בחירה שלא ללמוד, והלימוד הוא "מצות אנשים מלומדה", אבל בבין הזמנים, מי שלומד יותר ממה שהמסגרת מחייבת, זהו סימן שהוא בן תורה אמיתי, והוא בעל מדרגה ששולט על עצמו, ואילו מי שמתבטל בבין הזמנים, זהו סימן שגם באמצע הזמן הוא לומד רק מפני שמוכרח והמסגרת מחייבת אותו, והיצר הרע שולט עליו.

והעצה היא להתרגל בסדרים קבועים של תורה, תפילה ומוסר, וכפי שאנו אומרים בכל בוקר "שתרגילנו בתורתך", הרגל נעשה טבע, ואחרי שמתרגלים בתורה קשה להפסיק את ההרגל, ושמעתי מכמה תלמידים שלא היו רגילים בסדרים קבועים, והתחילו לשמור על סדרי הישיבה, ומאז יש להם הצלחה וחיים מאושרים, ולא רק בחורים אלא גם בעלי משפחה צריכים להתרגל לסדר יום קבוע, ויחד עם זה להתחשב גם בצרכי המשפחה, וככה יחיו חיים מאושרים.

וכבר דיברנו כמה פעמים שכל צרכי הגוף יכולים להיות עסק במצוה, אם אדם עוסק בצרכי הגוף לשם שמים, לא להנאת עצמו, אלא מפני שהגוף זקוק לזה כדי שיהיה בריא ויוכל לעסוק בתורה ובמצוות, אדם שזוהי כוונתו נקרא עוסק במצוה גם בשעה שהוא ישן, וכמו שכתב הרמב"ם (הלכות דעות ג, ג) "נמצאת שינה שלו עבודה למקום ברוך הוא", וכל צרכי הגוף שלו הם עסק במצוה.

הכל תלוי במחשבה, וכל אחד יכול להפוך את החול לקודש. אשרינו שיש בידינו לקיים את זה!

גיליון זה מוקדש לזכות

החתן יעקב בן חנה

והכלה דבורה שיינה בת פרומה חנה

הנישאים בשבוע זה בשעה טובה ומוצלחת

מ"ה "פשוט הוא שאם הבורא לא ברא למכה זו אלא רפואה זו, אי אפשר בשום פנים שיירפא האדם מזאת המכה בלתי זאת הרפואה, ומי שיחשוב להינצל זולתה אינו אלא טועה", וככל שאדם יותר דבוק בתורה, הוא משוחרר יותר מהיצר הרע, ומקבל יותר שלמות וקדושה.

אמנם היצר הרע מפתה שלא ללמוד תורה, ומושך לדברים אחרים של בטלה, ואפילו דברים כשרים שאין בהם איסור, הבטלה עצמה היא האיסור שבוה, וכגון **קריאת עיתונים, אפילו עיתונים כשרים ממש שאין בהם שום איסור, ורק כתוב שם סתם מעשים שהיו, או שיהיו, זהו בטלה ממש, ומלבד הבטלה שבזמן קריאת העיתון, הרי הוא מביא עליו את היצר הרע בידיים, ומגרה את היצר הרע בעצמו, כי זה מעניין ומושך, וכשמתחילים לקרוא כבר קשה להפסיק.**

וגם בדברי תורה עצמם, צריכים לדעת מהו החלק החשוב יותר בתורה, ומה מועיל יותר לדבקות המחשבה בתורה.

עיקר הדבקות בתורה הוא שלא להסיח דעת מן התורה, וכמו שכתב הרמב"ם (הלכות תלמוד תורה ג, ו) "מי שנשא לבו לקיים מצוה זו כראוי ולהיות מוכתר בכתר תורה לא יסיח דעתו לדברים אחרים".

ועד כמה החיוב בזה, שמעתי מעשה שהיה (מפי אחד ששמע ממי שהיה נוכח בשעת מעשה) עם הגאון רבי מאיר שמחה זצ"ל בעל אור שמח, שהיה ידוע בכוח זיכרונו הנפלא, ופעם אחת דפקו על דלת ביתו, וקם לפתוח, והחזיק בידו את הגמרא עם האצבע בתוך הגמרא, ושאלו אותו מדוע הוא עושה ככה, והשיב שהרי על דברי תורה נאמר "התעייף עיניך בו ואיננו" (ברכות ה, א), ואם אדם מסיח דעתו מן התורה כהרף עין, יכול לאבד מה שלמד, ואף על פי שהיה בעל זיכרון מיוחד ולא היה שוכח, מכל מקום יש קצת היסח הדעת, והחזיק בידו את הגמרא כדי שלא יסיח דעתו, והמוח יישאר קשור בתורה, ומוזה יצא ה"אור שמח".

בברכות התורה אנחנו אומרים "אשר קידשנו במצוותיו וציוונו לעסוק בדברי תורה", היינו שדברי תורה צריכים להיות אצל האדם כמו עסק, וכמו אדם שעוסק בעוסק לפרנסתו, שאינו מסיח דעתו מן העסק, וגם כשהוא צריך לנוח ונוסע לבית הבראה, הוא מקצר בזמן המנוחה כמה שאפשר, כדי שלא יפסיד הרבה כסף, ואפילו בזמן המנוחה אינו מסיח דעת מהמסחר ומחכה ליום שיוכל לחזור לעסק, כך גם צריך להיות "עסק" התורה – שלא להסיח דעת מדברי תורה.

ובפרט בזמנינו בארץ הקודש שאנחנו נמצאים בסכנה גדולה, כל השונאים מסביב עומדים עלינו לכלותינו, וכמו שאמרו חז"ל (אסתר רבה י, יא) כבשה אחת בין שבעים זאבים, ויש להם נשק שאין לשער, וכל קיומינו כאן אינו מובן בדרך הטבע, רק בנס ובהשגחה מן השמים.

וכדי שההשגחה תימשך צריכים זכויות, והזכות הגדולה ביותר היא זכות התורה, אם כן כל אחד שיושב ועוסק בתורה, תורתו היא שמגינה על יושבי הארץ, ומי שיכול לעסוק בתורה יותר ואינו עוסק, זהו רפיון וחטא, והוא גורם בכך סכנה יותר גדולה, ומגדיל את הסכנה.

והרי הסיבה האמיתית שבני תורה פטורים מלעסוק בשמירה, זהו מפני שהם עוסקים בתורה שזוהי ההגנה הגדולה ביותר, וכמו שאמרו חז"ל (מכות י, א) "מאי דכתיב עומדות היו רגליו בשערך ירושלים, מי גרם לרגליו שיעמדו במלחמה שערי ירושלים שהיו עוסקים בתורה", **ואם אחרים שרחוקים מתורה, רואים בני תורה שמתבטלים ואינם עוסקים בתורה, זהו חילול השם ממש, ועליו להתחזק בדבקות בתורה ולקיים הלכות תלמוד תורה.**